

Programma slavernijverleden – Nieuwsbrief 1

9 maart 2023

VOORWOORD

Minister-president Mark Rutte heeft op 19 december 2022 tijdens een toespraak excuses aangeboden voor het handelen van de Nederlandse staat in het verleden: postuum aan alle tot slaaf gemaakten die wereldwijd onder dat handelen hebben geleden, aan hun dochters en zonen, en aan al hun nazaten tot in het hier en nu.

De minister-president bood de excuses aan in het Nationaal Archief in Den Haag. Vertegenwoordigers van organisaties die zich sterk maken voor erkenning van de gevolgen van slavernij waren daarbij aanwezig.

In Suriname en op Aruba, Curaçao, Sint Maarten, Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn ministers en staatssecretarissen na de toespraak met betrokken organisaties en de overheid in gesprek gegaan over wat die excuses voor hen ter plekke betekenen.

De regering benadrukt in de reactie op het rapport van de Dialooggroep dat erkenning en excuses voor het historisch leed de basis zijn voor het herstel dat nodig is. Daarom zet het kabinet de komende jaren in op een integraal pakket aan belangrijke bouwstenen voor de verdere ontwikkeling van een gezamenlijke visie op het verleden, een beter begrip van de doorwerking in het heden en de verdere ontwikkeling van toekomstig beleid gericht op erkenning, verwerking en maatschappelijk herstel.

Bij de excuses werd aangegeven dat de excuses geen punt vormen, maar een komma. Een komma die samen met de maatschappij, nazaten en andere betrokkenen, wordt vormgegeven.

UITVOERING AAN VORMGEVEN ‘KOMMA’

Per 1 januari 2023 is de opdracht voor de uitvoering van de kabinetsreactie neergelegd bij minister Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Binnen het ministerie is een Programmteam Slavernijverleden opgericht dat hiervoor gaat zorgen. Onder leiding van Kwartiermaker Elaine de Boer wordt het programmteam op dit moment stevig neergezet om invulling te geven aan de uitdagingen die er de komende jaren liggen. Het programmteam zorgt voor coördinatie en afstemming met de verschillende ministeries. Dit doen zij in nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties en groepen.

Deze nieuwsbrief is opgesteld om alle mensen die nauw betrokken zijn bij het invullen van de ‘ruimte achter de komma’ op de hoogte te houden van dit proces. We blikken terug op relevante debatten, overleggen en werkbezoeken en kijken vooruit naar wat er de komende periode op de agenda staat.

Beoogd wordt om de nieuwsbrief tweewekelijks te laten verschijnen.

TERUGBLIK DEBAT 25 JANUARI

De Kamer debatteerde met minister-president Rutte en de ministers Bruins Slot (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en Dijkgraaf (Onderwijs, Cultuur en Wetenschap) over de excuses voor het Nederlandse slavernijverleden die op 19 december is aangeboden door de regering.

Het aanbieden van de excuses op 19 december is geen sluitstuk, dat heeft de regering verzekerd en opnieuw gezegd tijdens het debat op 25 januari. De slavernij was een misdaad tegen de menselijkheid, herhaalde Rutte nog eens in het debat.

Doorwerking

Slavernij is een bron voor racisme en discriminatie zoals we dat vandaag tegenkomen, erkent Rutte. Hij bevestigt de conclusie van de dialooggroep dat bijvoorbeeld armoede bij nazaten, het niet vinden van een baan en jeugdcriminaliteit hiermee in verband te brengen zijn. Het kabinet neemt daarom maatregelen tegen stagediscriminatie, aldus Dijkgraaf, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Mensen die hun naam willen veranderen, kunnen dat bovendien vanaf 1 januari 2024 kosteloos doen. Daarnaast is er onder meer een staatscommissie ingesteld die als taak heeft om onderzoek te doen naar de stand van discriminatie en racisme in Nederland. Het onderzoek richt zich op alle sectoren van de samenleving, inclusief een doorlichting op discriminatie en etnisch profileren binnen de overheid, gaf minister Bruins Slot aan.

Herdenkingsjaar

Tijdens het herdenkingsjaar, dat loopt van 1 juli 2023 tot 1 juli 2024, komen er nieuwe slavernijmonumenten, ook in de Caribische delen van het Koninkrijk. Het vertrekpunt is het trans-Atlantische slavernijverleden, maar het herdenkingsjaar biedt ook ruimte aan de herdenking van slavernij op andere plekken, zei minister Dijkgraaf. Twee fondsen, het [Mondriaanfonds](#) en het [Fonds voor Cultuurparticipatie](#), zijn opengesteld voor initiatieven in het herdenkingsjaar. Daarvoor zijn inmiddels vele aanvragen ingediend.

Bewustwordingsfondsen

De regering maakt 200 miljoen euro vrij voor een fonds gericht op een beter begrip van de doorwerking van het slavernijverleden en de verwerking daarvan.

Minister Bruins Slot wil de begroting voor het fonds bij de Voorjaarsnota aan de Kamer voorleggen (dit is vervolgens door minister Bruins Slot uiteengezet in een [brief](#)).

Kennis, onderwijs en onderzoek

De Staat draagt 29 miljoen euro bij aan een nationaal slavernijmuseum in Amsterdam, aldus minister Dijkgraaf. Daarnaast wil hij verhalen over antikoloniale verzetshelden verder laten archiveren en onderzoeken. In het najaar van 2023 zal hij hier bij de Kamer op terugkomen.

Lees meer

[Excuses Nederlandse slavernijverleden en in te stellen bewustwordingsfondsen | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

MINISTERIËLE STUURGROEP SLAVERNIJVERLEDEN

Op dinsdag 7 februari 2023 vond in de Trêveszaal de startbijeenkomst van de Ministeriële Stuurgroep Slavernijverleden plaats (onder coördinatie van minister Bruins Slot van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties). Deze stuurgroep houdt de regie op de uitwerking van de door het kabinet aangekondigde maatregelen als opvolging van de excuses over het slavernijverleden.

In de stuurgroep nemen de minister en staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties, minister van Buitenlandse Zaken, minister van Financiën, minister van Rechtsbescherming, minister en staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, minister en staatssecretaris van Volksgezondheid en Sport plaats.

Minister-president Rutte twitterde hierover:

"Afgelopen december bood ik namens de regering excuses aan voor het handelen van de Nederlandse Staat in ons slavernijverleden. Zoals gezegd was dat moment een komma, geen punt. Zo was zojuist in de Trêveszaal de startbijeenkomst van de ministeriële stuurgroep slavernijverleden."

"Met deze stuurgroep zetten we vandaag een belangrijke stap in het proces. En alle stappen zetten we gezamenlijk. We zijn in gesprek met de maatschappelijke organisaties. In overleg, luisterend en met als enige intentie: recht doen aan het verleden, heling in het heden."

De Ministeriële Stuurgroep zal periodiek bijeenkomen om de voortgang op de uitwerking te bewaken. Zo vond op woensdag 15 februari 2023 het tweede overleg plaats van de Ministeriële Stuurgroep, waarin de voortgang ten aanzien van de toezeggingen uit de kabinetsreactie centraal stond.

GEZAMENLIJK INVULLEN VAN DE RUIMTE NA DE KOMMA

Over de verdere invulling van het vervolgtraject na de excuses vinden er op verschillende sporen dialoog plaats met belanghebbenden, nazaten en andere betrokkenen. Naast Nederland, heeft Caribisch Nederland en Suriname een eigen proces en tempo met vertegenwoordiging uit (grassroots) belangenorganisaties en actieve burgers (naast de overheid), om de bijzondere en onafhankelijke positie, de wensen en doelen van Suriname en de Eilanden te respecteren en waarborgen. Deze verschillende processen worden uiteindelijk bij elkaar gebracht om tot een integrale aanpak te komen.

Dialoog in Nederland

Op dit moment spreekt het Programma Slavernijverleden periodiek met een aantal vertegenwoordigers (Dagmar Oudshoorn, Linda Nooitmeer, Dionne Abdoelhafiez Khan en Jerry Afriyie) van maatschappelijke organisaties, die eerder in het proces betrokken waren. Zij leveren (on)gevraagd advies aan het Programma Slavernijverleden voor het proces in Nederland. Met hen worden in samenspraak de grote lijnen verder uitgewerkt.

Verder zullen er in het voorjaar dialoogtafels georganiseerd gaan worden op locaties verspreid over het land. Dit om de thema's en wensen op te halen bij de lokale gemeenschappen en organisaties.

Daarna zal in een grotere, landelijke bijeenkomst ook thema's, wensen en ideeën worden opgehaald en de eerdere opbrengst worden getoetst.

Dialoog in het Caribisch deel van het Koninkrijk

Op de dag van de kabinetsreactie ontving ieder eiland een brief met daarin een aantal specifieke toezeggingen, in aanvulling op de toezeggingen uit de kabinetsreactie. Die toezeggingen zijn gedaan op basis van de gesprekken die in de maanden daarvoor met de eilanden en het maatschappelijke middenveld zijn gevoerd.

Binnen het Directoraat-Generaal Koninkrijksrelaties van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) wordt er samen met de overheden en maatschappelijke organisaties op de zes eilanden gewerkt aan het uitvoeren van de toezeggingen. Er worden digitale gespreksrondes georganiseerd om een overzicht te krijgen van de initiatieven die zijn opgezet op de eilanden na 19 december 2022. Hierbij wordt gekeken hoe het ministerie van BZK kan ondersteunen.

Tussen eind maart en begin april wordt er vanuit Directoraat-Generaal Koninkrijksrelaties een ronde gemaakt langs alle zes de eilanden om de betrokkenen persoonlijk te spreken en de plannen per eiland verder te bespreken en uit te werken. Juist door per eiland een plan van aanpak uit te werken is er ruimte voor een eigen tijdsplanning en prioritering.

Ook tijdens het halfjaarlijkse IPKO (Interparlementair Koninkrijksoverleg) werd er over het slavernijverleden [gesproken](#). Het IPKO is bedoeld als instrument voor directe communicatie en persoonlijke ontmoetingen tussen de leden van de parlementen van de 4 landen in het Koninkrijk: Curaçao, Aruba, Sint Maarten en Nederland.

Dialoog in Suriname

De Nederlandse ambassade in Paramaribo heeft op 28 februari een dialoogsessie georganiseerd met het maatschappelijk middenveld in Suriname om te spreken over de betrokkenheid van Suriname bij het vervolgtraject na de excuses. Verdere informatie over de dialoog in Suriname

volgt in de volgende nieuwsbrief.

HERDENKINGSJAAR

Het herdenkingsjaar is een initiatief van de Tweede Kamerleden Klaver en Jetten, die tijdens het debat over racisme op 1 juli 2020 een motie indienden, die de regering verzoekt van het jaar 2023 een herdenkingsjaar te maken waarin de afschaffing van de slavernij, wordt herdacht. Daarnaast wordt er ruimte geboden voor verbreding naar gemeenschappen die ook een link hebben met het slavernijverleden en het jaar 1873.

Tijdens het Herdenkingsjaar staat het Nederlands Koninkrijk stil bij deze ongemakkelijke geschiedenis. En bij hoe deze geschiedenis vandaag de dag nog een negatieve rol speelt in het leven van mensen. De Rijksoverheid ondersteunt initiatieven van of in samenwerking met de verschillende groepen en gemeenschappen met een relatie tot het slavernijverleden en gerelateerde geschiedenis zoals o.a. de contractarbeid. Met de bedoeling het Herdenkingsjaar Slavernijverleden een jaar vanuit de samenleving zelf te laten worden.

In de volgende nieuwsbrief volgt meer informatie over de aanloop richting, en de invulling van het Herdenkingsjaar.

TOT SLOT

In de afgelopen periode is er met veel organisaties en betrokkenen gesproken, dit wordt zo breed mogelijk voortgezet. Hebben wij u nog niet gesproken of weet u een gesprekspartner die we zeker moeten betrekken, laat dit dan ons vooral weten.

Zijn er onderwerpen die u graag terugleest in deze nieuwsbrief of wilt u met ons in gesprek? Dan horen wij ook graag.

U kunt ons benaderen via: PostbusProgrammaSlavernijverleden@minbzk.nl